

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 433/2011-71

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. júla 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti B. spol. s r. o., B., právne zastúpenej advokátom JUDr. M. Š., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 97/2010 porušil základné právo spoločnosti B. spol. s r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

4. Spoločnosti B. spol. s r. o., primerané finančné zadostučinenie nepriznáva.

5. Spoločnosti B. spol. s r. o., priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 323,60 € (slovom tristodvadsaťtri eur a šesťdesiat centov), ktorú je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu A., s. r. o., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 433/2011-22 z 29. septembra 2011 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti B. spol. s r. o., B. (ďalej len „sťažovateľ“), v časti, v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011.

2. Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 28. októbra

2011 a tiež aj krajský súd vo vyjadrení zo 16. novembra 2011 a najvyšší súd vo vyjadrení z 8. decembra 2011 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

3. Sťažovateľ sa domáhal podanou sťažnosťou v časti, v ktorej bola prijatá na ďalšie konanie, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 97/2010 a jeho uznesením zo dňa 31. 8. 2010 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

2. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. 4. 2011, sp. zn. 5 Cdo 2/2011 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. 4. 2011, sp. zn. 5 Cdo 2/2011 a uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. 8. 2010, sp. zn. 16 Co 97/2010 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

4. Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 7 000,-EUR, ktoré je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný sťažovateľovi uhradiť trovy konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

4. Ako vyplynulo zo sťažnosti a spisu Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 103/2005, ktorý si ústavný súd pripojil na účely rozhodovania o podaných sťažnostiach, sťažovateľ doručil 26. augusta 2005 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhal proti Slovenskej republike – Ministerstvu výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“) podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) náhrady škody 42 000 000 Sk s príslušenstvom. Sťažovateľ svoju žalobu odôvodnil tým, že vyslovením nezákonnosti

územného rozhodnutia a postupom vedúcim k jeho vydaniu ústavným súdom (nálezom č. k. II. ÚS 22/02-117 zo 16. apríla 2003) došlo k odstúpeniu od nájomnej zmluvy k pozemku uzatvorenej na 35 rokov, ktorej základným predpokladom bolo práve územné rozhodnutie, ktoré bolo vyhlásené za nezákonné. Nájomnú zmluvu z 5. novembra 2002 mal sťažovateľ uzatvorenú s nájomcom A., spol. s r. o., k pozemku vo vlastníctve sťažovateľa, ročné nájomné bolo dojednané na 1 200 000 Sk, účelom nájmu bola výstavba čerpacej stanice pohonných hmôt. To, že pozemok bol spôsobilý na takýto účel, vyhlásil sťažovateľ svojmu nájomcovi na základe toho, že Okresný úrad v B., odbor životného prostredia vydal 4. júla 2001 rozhodnutie č. 2001/02123/8KB, ev. č. 82/2001 o umiestnení stavby čerpacej stanice pohonných hmôt, ktoré nadobudlo právoplatnosť 4. júla 2001 (ďalej len „územné rozhodnutie“). Po zrušení územného rozhodnutia ústavným súdom nájomca od nájomnej zmluvy uzatvorenej so sťažovateľom odstúpil. Žalovaná suma 42 000 000 Sk zodpovedá dojednanému ročnému nájomnému za obdobie 35 rokov.

Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 103/2005-165 z 26. mája 2006 žalobe vyhovel v celom rozsahu a zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi 42 000 000 Sk a náhradu trov konania. Bol toho názoru, že všetky podmienky na vznik nároku sťažovateľa na náhradu škody proti žalovanému podľa zákona č. 58/1969 Zb. boli splnené.

Na odvolanie žalovaného krajský súd uznesením č. k. 16 Co 182/2006-219 zo 14. septembra 2006 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uložil okresnému súdu doplniť dokazovanie a zaoberať sa platnosťou nájomnej zmluvy, spôsobom jej zániku, otázkou, či by sťažovateľovi vôbec vznikol nárok na nájomné, pretože iba v takom prípade mu mohol vzniknúť ušlý zisk, ktorého by sa mohol domáhať od žalovaného. Uviedol, že sťažovateľ sa však môže ušlého zisku domáhať iba do dňa rozhodnutia súdu (ako splatného nájomného), pretože sťažovateľ sa nemôže úspešne domáhať náhrady škody, ktorá by mu vznikla až v budúcnosti.

Okresný súd znova vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 8 C 105/2003-292 z 20. februára 2007 tak, že žalobe znova vyhovel v celom rozsahu. Mal preukázanú príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a zánikom nájomnej zmluvy, ktorú posúdil ako platný právny úkon. Zastával názor, že podmienky vzniku zodpovednosti za škodu na strane žalovaného sú splnené vo vzťahu k celému nároku, pričom prihliadol aj na správanie

a postoj účastníkov konania a neochotu žalovaného pri predbežnom prerokovaní nároku rokovať so sťažovateľom.

Na odvolanie žalovaného krajský súd rozsudkom č. k. 16 Co 114/07-344 z 27. septembra 2007 napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu sťažovateľa zamietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Na rozdiel od okresného súdu totiž dospel k záveru, že podmienky vzniku zodpovednosti za škodu neboli naplnené, pretože nebolo v konaní sťažovateľom preukázané, že mu vznikla škoda. Nájomný vzťah medzi sťažovateľom a jeho nájomcom neskončil odstúpením od zmluvy nájomcom (pre nespôsobilosť predmetu nájmu na dohodnutý účel), ale dohodou (k 28. aprílu 2003), preto sťažovateľ nemal nárok voči svojmu nájomcovi na platenie nájomného, a preto mu nemohla vzniknúť ani škoda vo forme ušlého zisku, ktorú by si mohol vymáhať od žalovaného.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Cdo 19/2008 zo 14. októbra 2008 tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom takéhoto rozhodnutia bolo zistenie dovolacieho súdu, že hoci krajský súd dokazovanie nedoplnil, resp. nezopakoval, vyvodil z dôkazov vykonaných okresným súdom odlišné skutkové závery (hodnotil ich inak), čím účastníkom odňal možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)]. Vo svojom rozhodnutí najvyšší súd ďalej uviedol, že *„z obsahu dovolania sa javí ako dôvodná námietka dovolateľa, ktorý vytýka rozhodnutiu odvolacieho súdu rozpor v názore, ktorý vo veci zaujal. Na jednej strane odvolací súd sám uviedol, že žalobca splňa nárok na náhradu škody, na strane druhej, po vyhodnotení platnosti nájomnej zmluvy medzi inými účastníkmi (nie účastníkmi konania), dochádza k záveru, že k škode na strane žalobcu nedošlo“* (s. 9), a ďalej, že *„z uvedeného (citácia a rozbor ustanovení § 1 - 17 zák. č. 58/1969 Zb.) možno vyvodíť, že právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým bolo nezákonné rozhodnutie zrušené vzniklo poškodenému právo na náhradu škody, ktorá mu bola týmto rozhodnutím spôsobená, t. j. vzniklo mu právo na plnenie. V predmetnej veci sa javí, že podmienky, pre uplatnenie svojho nároku na náhradu škody v zmysle zák. č. 58/1969 Zb. žalobca naplnil, čo konštatoval vo svojom rozsudku aj odvolací súd, ktorý sa však ďalej zaoberal právnymi skutočnosťami, ktoré sa k zodpovednostnému vzťahu medzi účastníkmi konania nejavia byť právne relevantné.“* (s. 11).

Krajský súd vo veci znova rozhodol rozsudkom sp. zn. 16 Co 266/2008 z 19. marca 2009, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 222 399,25 € (6 700 000 Sk), vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanému náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania nepriznal. Vychádzal z toho, že sťažovateľ síce splnil podmienky na vznik nároku na náhradu škody voči žalovanému, tak ako to vyslovil aj dovolací súd (názorom ktorého je viazaný), avšak náhradu škody mu bolo možné priznať iba do dňa rozhodovania súdu. V odvodnení svojho rozhodnutia uviedol: „*Vychádzajúc z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 19/2008 (v zmysle ktorého s právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým bolo nezákonné rozhodnutie zrušené vzniklo žalobcovi ako poškodenému právo na náhradu škody, ktorá mu bola týmto rozhodnutím spôsobená), vzniklo právo žalobcu na plnenie dňom 2. 6. 2003. Keďže krajský súd bol viazaný názorom Najvyššieho súdu SR s poukazom ale na hore uvedené, dospel k záveru, že právo žalobcu na náhradu škody titulom ušlého zisku mohlo vzniknúť iba ku dňu rozhodovania krajského súdu, t. j. za obdobie roku 2003 až do 5. novembra 2008 (podľa zmluvy o nájme). Za rok 2003 potom patrí žalobcovi náhrada škody ako ušlého zisku nájomného za 7 mesiacov, za rok 2004 až 2008 5 krát po 1 200 000 Sk, čo spolu predstavuje 6 700 000 Sk. Iba táto škoda môže predstavovať ušlý zisk žalobcu. Preto krajský súd rozsudok okresného súdu zmenil a iba takúto sumu uložil povinnosť žalovanému žalobcovi titulom ušlého zisku ku dňu vyhlásenia rozhodnutia krajského súdu žalobcovi zaplatiť.*“

Proti tomuto rozsudku podal dovolanie sťažovateľ a žalovaný. Najvyšší súd uznesením č. k. 5 Cdo 203/2009-451 z 24. marca 2010 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Konštatoval, že krajský súd znova vyvodil z dôkazov vykonaných okresným súdom iné skutkové závery bez toho, aby ich sám vykonal, resp. zopakoval, a tým znova odňal účastníkom možnosť konať pred súdom. Najvyšší súd poukázal aj na to, že rozsudok krajského súdu je navyše nedostatočne odôvodnený. Pre vadu podľa § 237 písm. f) OSP preto rozsudok dovolací súd znova zrušil – „*So zreteľom na to, že v konaní došlo k vade v zmysle § 237 písm. f) O.s.p., na ktorú bolo potrebné vziať zreteľ (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zrušil Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie*“ (s. 12), a poukazujúc na ustanovenie § 243d OSP zdôraznil, že „*ak dôjde k zrušeniu*

napadnutého rozhodnutia, súd ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní záväzný.“

Sťažovateľ podaním z 29. apríla 2010 (doručeným krajskému súdu 3. mája 2010) oznámil krajskému súdu, že 19. apríla 2010 bola uzatvorená zmluva o postúpení pohľadávky, ktorou sťažovateľ ako postupca postúpil spoločnosti C., spol. s r. o., Š. (ďalej len „C., spol. s r. o.“), ako postupníkovi pohľadávku, ktorá je predmetom konania. Predložil krajskému súdu zmluvu o postúpení pohľadávky a navrhol mu, aby pripustil vystúpenie sťažovateľa z konania a vstup do konania C., spol. s r. o., ako nového žalobcu. Krajskému súdu bol doručený aj súhlas C., spol. s r. o., so vstupom do konania.

Krajský súd znova vo veci rozhodol uznesením č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010, a to tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uložil okresnému súdu doplniť dokazovanie a zdôraznil svoj vlastný skorší právny názor o nemožnosti priznať náhradu škody vo forme ušlého zisku za obdobie po rozhodnutí súdu. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol: *„Iba ak by okresný súd zistil, že základ nároku je daný, žalobcovi vznikla škoda a to vo výlučnej príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, by mohol vyhovieť žalobe a priznať žalobcovi ušlý zisk iba do výšky plnenia ku dňu splatnosti nájomného v čase rozhodovania súdu.“* O návrhu na pripustenie zmeny v osobe žalobcu krajský súd nerozhodol.

Uznesenie krajského súdu č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 bolo sťažovateľovi doručené 25. októbra 2010.

Sťažovateľ podal proti uzneseniu krajského súdu č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 dovolanie. Tvrdil, že postupom krajského súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože krajský súd prekvapivo svoje rozhodnutie založil na inom právnom posúdení veci ako vo svojom skoršom rozhodnutí (v ktorom dospel k záveru, že nárok sťažovateľa je daný, hoci iba za určité obdobie), nezopakoval a nedoplnil dokazovanie, nerešpektoval právny názor dovolacieho súdu vyslovený v skorších rozhodnutiach, z ktorého vyplývalo, že nárok sťažovateľa na náhradu škody je daný, a krajský súd sa zaoberal už len jeho výškou. Vo svojom zrušujúcom rozhodnutí krajský súd vyslovil právny názor odlišný od pre neho záväzného názoru dovolacieho súdu, ktorým je okresný súd viazaný, a navyše názor krajského súdu o tom, že náhrada škody môže sťažovateľovi patriť len do rozhodnutia súdu, nemá oporu v žiadnom predpise ani dostupnej

judikatúre. Poukázal aj na to, že krajský súd mal pripustiť zmenu na strane žalobcu, čo však neurobil.

Najvyšší súd o podanom dovolaní sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011 tak, že dovolanie odmietol [§ 218 ods. 1 písm. c) v spojení s § 243b ods. 5 OSP]. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že Občiansky súdny poriadok proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým zrušuje rozsudok súdu prvého stupňa, dovolanie nepripúšťa (§ 236 ods. 1 a § 239 OSP) a vadu podľa § 237 OSP najvyšší súd nezistil. Uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011 bolo sťažovateľovi doručené 5. mája 2011.

II.

5. Sťažovateľ v sťažnosti poukázal na to, že k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 došlo tým, že najvyšší súd už v rozhodnutí zo 14. októbra 2008 vyslovil záväzný právny názor, podľa ktorého právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým bolo nezákonné územné rozhodnutie zrušené, vzniklo sťažovateľovi právo na náhradu škody, ktorá mu bola týmto rozhodnutím spôsobená, čo krajský súd najprv rešpektoval (a v časti žalobe sťažovateľa v 1. rade vyhovel) a následne nerešpektoval a zrušil rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uznesenie krajského súdu č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 je tak v príkrom rozpore nielen s rozhodnutím dovolacieho súdu, ale aj s vlastným skorším rozhodnutím krajského súdu. Navyše, dovolací súd, ktorý je na to oprávnený, nezrušil zároveň s rozhodnutím krajského súdu aj rozhodnutie okresného súdu, z čoho vyplýva, že toto nepovažoval za také, ktoré trpí rovnakými vadami ako rozhodnutie krajského súdu. V rozhodnutiach najvyššieho súdu je vyslovené aj to, ktorý súd a ako má procesné pochybenia napraviť, pričom týmto súdom je krajský súd, a aj táto časť rozhodnutia najvyššieho súdu bola pre krajský súd záväzná. Ak v tejto situácii krajský súd nerozhodol sám, ale zrušil rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, je to prejavom jeho svojvôle. Sťažovateľ považuje uznesenie krajského súdu navyše za nedostatočne odôvodnené, pretože z neho nemožno zistiť, z akého dôvodu je potrebné, aby okresný súd dokazoval opätovne už preukázané skutočnosti; podľa

akého ustanovenia právneho predpisu je obmedzená náhrada škody vo forme ušlého zisku iba na obdobie do rozhodnutia súdu, ani to, z akého dôvodu mu neprislúchalo rozhodnúť o zmene účastníkov na strane žalobcu. Dôvody rozhodnutia sú vnútorne rozporné, nie sú racionálne, presvedčivé ani koherentné. Právne závery o potrebe opätovného zisťovania škody sú svojvoľné, nevyplývajú zo žiadnych nových zistení krajského súdu či okresného súdu, v odvolacom konaní neboli predložené ani označené nové dôkazy. Ak postupoval krajský súd podstatne odlišne než pri svojom skoršom rozhodnutí, o to viac je nevyhnutné, aby svoj nový názor na vec objasnil v odôvodnení rozhodnutia. Navyše, krajský súd sa zaoberal výlučne skutočnosťami svedčiacimi v neprospech sťažovateľa.

Porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011 odôvodnil sťažovateľ tým, že najvyšší súd odmietol jeho dovolanie ako neprípustné napriek tomu, že boli splnené podmienky na jeho meritórne prerokovanie. Najvyšší súd vychádzal z toho, že prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 OSP sa vzťahuje len na rozsudok, hoci toto ustanovenie nehovorí výslovne o „rozsudku“, ale o „rozhodnutí“. Najvyšší súd dôvodil tým, že prípustnosť dovolania proti uzneseniam odvolacieho súdu je upravená v § 239 OSP, kým § 238 OSP sa vzťahuje iba na rozhodovanie odvolacieho súdu rozsudkom. Najvyšší súd nesprávne vyhodnotil potrebu a možnosť dotvorenia práva prostredníctvom výkladu § 238 ods. 2 OSP, naopak, ustanovenie vykladal neprípustne reštriktívne. Aj § 238 ods. 5 OSP hovorí o rozhodnutí, neobstojí preto výklad, podľa ktorého sa celé ustanovenie § 238 OSP vzťahuje iba na rozsudok. Adekvátnym výkladom § 238 ods. 2 OSP korešpondujúcim jeho zmyslu je potom taký výklad, podľa ktorého sa toto ustanovenie vzťahuje nielen na rozsudok, ale aj na uznesenie.

6. K sťažnosti sťažovateľa sa vyjadril krajský súd prípisom sp. zn. Spr. 1152/2011 z 9. decembra 2011, v ktorom uviedol:

„Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazoval na to, že Krajský súd v Banskej Bystrici v uznesení č. k. 16 Co/97/2010-507 zo dňa 31. augusta 2010 nerešpektoval záväzný právny názor najvyššieho súdu vyslovený v rozhodnutí zo dňa 14. októbra 2008, je potrebné poukázať na samotné odôvodnenie rozsudku dovolacieho súdu. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí č. k. 5 Cdo 19/2008 zo dňa 14. októbra 2008 vytkol

odvolaciemu súdu, že ak sa chcel odchyliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov. Odvolací súd si nežadovúžil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 OSP, a preto sú jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery zatiaľ predčasné, pričom dovolaciemu súdu neprislúcha v danom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie. V rámci dovolateľom namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, dovolací súd uviedol, že dovolateľom napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú pre toto posúdenie dostatočný podklad. Napriek tejto skutočnosti dovolací súd považoval za potrebné uviesť, že z obsahu dovolania sa javí ako dôvodná námietka dovolateľa, ktorý vytyka rozhodnutiu odvolacieho súdu rozpor v názore, ktorý vo veci zaujal. V predmetnej veci sa javí, že podmienky, pre uplatnenie svojho nároku na náhradu škody v zmysle z. č. 58/1969 Zb. žalobca naplnil, čo konštatoval vo svojom rozsudku aj odvolací súd, ktorý sa však ďalej zaoberal právnymi skutočnosťami, ktoré sa k zodpovednostnému vzťahu medzi účastníkmi konania nejavia byť právne relevantné.

Krajský súd v ďalšom konaní rozsudkom č. k. 16Co/266/2008-387 zo dňa 19. marca 2009 rozsudok okresného súdu zmenil a uložil povinnosť žalovanému žalobcovi zaplatiť 222.499,25 Eur (6.700.000.-- Sk) v lehote 30-ich dní od jeho právoplatnosti. V tomto rozhodnutí krajský súd sčasti priznal poškodenému právo na náhradu škody, ktorá mu bola rozhodnutím spôsobená, t. j., že mu vzniklo právo na plnenie, pričom špecifikoval výšku nároku.

Následne na základe dovolania obidvoch strán sporu Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 5 Cdo 203/2009-451 zo dňa 24. marca 2010 rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/266/2008 z 19. marca 2009 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Opätovne odvolaciemu súdu bolo vytknuté, že nezopakoval dokazovanie, ktoré už súd raz vykonal v rámci dokazovania na prvom stupni, ani dokazovanie nedoplnil a rozhodol bez nariadenia pojednávania. Považoval za neprípustné, aby odvolací súd ku svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k záveru o čiastočnej opodstatnenosti žaloby dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. Najvyšší

súd konštatoval, že dovolateľmi napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú pre toto posúdenie dostatočný podklad.

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, následne uznesením č. k. 16Co/97/2010-507 zo dňa 31. augusta 2010 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s poukazom jednak na odôvodnenia rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj s uvedením, že v danej súdnej veci Najvyšší súd SR dosiaľ nevyslovil jednoznačne právny názor, ktorým by bol odvolací súd viazaný, preto krajský súd sa pridrižiava dôvodov, ktoré uviedol v zrušujúcom uznesení č. k. 16Co/182/2006-219 zo dňa 14.09.2006, a z ktorých vyplýva predovšetkým potreba zistiť, či navrhovateľovi vznikol nárok na náhradu škody v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím správneho orgánu. Odvolací súd uznesenie riadne odôvodnil, uviedol v ňom vyjadrenia účastníkov konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie. Uviedol, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa riadil, aj ako vec právne posúdil, pričom poukázal aj na rozhodnutí ESLP vo veci Pine Valley c/a Írsko z r. 1991.

V tomto štádiu konania zatiaľ nedošlo k meritórnemu rozhodnutiu vo veci, vo veci samej nebol dovolacím súdom vyslovený záväzný právny názor, ktorým by bol odvolací súd viazaný, vytykané boli procesné pochybenia odvolacieho súdu, preto rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 16Co/97/2010-507 zo dňa 31. augusta 2010, ktoré je podľa názoru sťažovateľa v príkrom rozpore správnym názorom dovolacieho súdu, jednak s jeho vlastným skorším rozhodnutím, a je aj nedostatočne odôvodnené, nemôže poškodzovať sťažovateľa, a preto sťažnosť sťažovateľa v tomto rozsahu považuje Krajský súd v Banskej Bystrici za nedôvodnú.

Krajský súd zároveň poukazuje na vyjadrenie Mgr. Š. B., predsedu senátu 16Co Krajského súdu v Banskej Bystrici k ústavnej sťažnosti zo dňa 8. novembra 2011, ako aj vyjadrenie JUDr. M. K. k podnetu sťažovateľa C., spol. s r. o. Š., k návrhu na začatie disciplinárneho konania zo dňa 30. mája 2011, kde sú podrobne rozvedené okolnosti súdneho konania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhujem, aby Ústavný súd rozhodol tak, že základné právo obchodnej spoločnosti B., spol. s r. o., B., na súdnu ochranu podľa článkov

46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/97/2010-507 z 31. augusta 2010 porušené nebolo.“

Krajský súd zároveň vyslovil súhlas s rozhodnutím ústavného súdu o veci bez nariadenia ústneho prerokovania.

7. Najvyšší súd vo vyjadrení k sťažnosti prípisom č. k. KP 4/2011-83 z 8. decembra 2011 uviedol:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky skúmal prípustnosť dovolania v danej veci a dospel k záveru, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nespĺňa žiadnu z možností prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p. Následne sa sústredil na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska väd uvedených 237 O.s.p. So zreteľom na dovolateľom namietanú vadu sa detailne zaoberal vadou konania, podľa ktorej účastníkovi konania sa odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.). Dospel k záveru, že dovolateľ namieta predmetnú vadu konania odvolacieho súdu bezdôvodne. Uviedol, že odvolací súd, keďže nešlo o procesné situácie uvedené v ustanoveniach § 214 ods. 1 písm. a/ - c/ O.s.p., na prejednanie odvolania nemusel nariadiť pojednávanie. Osobitne sa zaoberal námietkou dovolateľa, že odvolací súd nerešpektoval záväzný právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý výslovne existenciu škody vo svojom rozhodnutí prejednikoval a odvolaciemu súdu vec vrátil na ďalšie konanie len s ohľadom na určenie výšky škody. Najvyšší súd dospel k záveru, že zo systematického usporiadania Občianskeho súdneho poriadku je zrejmé, že osobitne upravuje možnosti prípustnosti dovolania voči rozsudku odvolacieho súdu a voči uzneseniu odvolacieho súdu. Ustanovenie § 238 ods. 2 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu vtedy, ak odvolací súd nerešpektoval záväzný právny názor dovolacieho súdu, ktorý vyslovil v danej veci. Toto ustanovenie upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu a nevzťahuje sa na uznesenie odvolacieho súdu, prípustnosť dovolania proti ktorému je upravená v ustanovení § 239 ods. 1, 2 O.s.p. V danej veci odvolací súd rozhodol uznesením, preto aj prípadné nerešpektovanie právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci by nezakladalo

prípustnosť dovolania voči rozhodnutiu odvolacieho súdu a ani procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Napokon sa zaoberal aj námietkou ohľadom nedostatočného odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších stupňov, pričom mal za to, že nebolo porušené ani ustanovenie § 157 ods.2 O.s.p. Svoj záver dovolací súd náležite v odôvodnení sťažnosťou napadnutého rozhodnutia náležite právne vyargumentoval.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uskutočnil výklad ustanovení zákona o prípustnosti dovolania, osobitne v súvislosti posudzovaním odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom, v súlade s doteraz zaužívanou praxou a judikatúrou. Súdna prax je už dlhodobo konštantná v otázke prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. V tomto prípade dovolanie nie je prípustné z iných dôvodov než uvedených v ustanovení § 237 O.s.p. (napr. R 34/1995). Skutočnosť, že sťažovateľ sa s vyslovenými závermi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k úsudku o arbitrárnom prístupe.

Z uvedených dôvodov navrhujem sťažnosť sťažovateľa posúdiť ako nedôvodnú. Súčasne súhlasím s upustením od ústneho pojednávania, keďže od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Najvyšší súd zároveň vyslovil súhlas s rozhodnutím ústavného súdu o veci bez nariadenia ústneho prerokovania.

III.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

9. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011

Sťažovateľ odôvodnil sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011 a namietajúcej porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 dohovoru najmä tým, že najvyšší súd odmietol jeho dovolanie ako neprípustné napriek tomu, že boli splnené podmienky na jeho meritórne prejednanie podľa § 238 ods. 2 OSP, k čomu došlo podľa jeho názoru predovšetkým v dôsledku toho, že najvyšší súd opomenul toto ustanovenie na vec aplikovať, pretože zrejme dospel k záveru, že sa na vec nevzťahuje, a to v dôsledku neprípustne zužujúceho výkladu, ktorým bol popretý jeho účel a zmysel. Podľa názoru sťažovateľa treba ustanovenie § 238 ods. 2 OSP vykladať tak, že pripúšťa dovolanie proti každému „rozhodnutiu“ (ako to je v ňom doslovne uvedené), a nie iba proti „rozsudku“.

Najvyšší súd uznesenie č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011 odôvodnil takto:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, voči ktorému takýto opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p., dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. V zmysle ustanovenia § 239 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm.a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Nakoľko dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov uvedených uznesení (v danom prípade uznesením odvolacieho súdu bol zrušený rozsudok súdu prvého stupňa), je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa § 239 nepripúšťa.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v paragrafe 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p.. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu

odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté v niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existencia niektorej z vyššie uvedených väd však dovolacím súdom nebola v konaní zistená.

So zreteľom na žalobcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zamerlal na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písmeno f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ z odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných právach a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich právach a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je zo hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval vo rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktorému právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci nejde zo dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní rozhodovaní veci postupoval v súlade s právnymi predpismi a žalobcovi neznemožnil uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov.

Dovolateľ v súvislosti s tvrdením procesnej vady konaniach bola v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. namieta porušenie jeho práva na spravodlivý súdny proces.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy slovenskej republiky každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04).

Právo na spravodlivý súdny proces neznamena ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04).

Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva slobôd nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

Odňatie možnosti konať pred súdom a porušenie práva na spravodlivý proces žalobca vyvodzuje z toho, že odvolací súd vo veci rozhodol bez nariadenia pojednávania v rozpore s ustanovením § 214 ods. 1 O.s.p., čím zároveň porušil zásadu dvojinstančnosti súdneho konania.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,

b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,

c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd, keďže nešlo o procesnej situácie uvedené v ustanoveniach § 214 ods. 1 písm. a/ - c/ O.s.p., na prejednanie odvolania nemusel nariadiť pojednávanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že odvolací súd postupoval v súlade so zákonom a žalobcovi neodňal možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.. Nedošlo teda k závadnému procesnému postupu súdu, ktorým by sa žalobcovi znemožnila realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia ochrany jeho práv a právom chránených záujmov v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a ani k porušeniu zásady dvojinštančnosti konať.

K porušeniu dvojinštančnosti konania by došlo vtedy, ak by súd tak by odvolací súd „nečakane“ založil svoje rozhodnutie na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa. Vtedy by bolo žalobcovi odňaté právo namietať správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde, čo by zakladalo vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.. Pri zrušení rozhodnutia súdu prvého stupňa a vrátení mu veci na ďalšie konanie však zostáva dvojinštančnosť zachovaná, nakoľko účastník má po opätovnom rozhodnutí súdu prvého stupňa možnosť znovu ho napadnúť riadnym opravným prostriedkom na inštančne vyššom súde.

K námietke dovolateľa, že odvolací súd nerešpektoval záväzný právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý výslovne existenciu škody vo svojom rozhodnutí prejednikoval a odvolaciemu súdu vec vrátil na ďalšie konanie len s ohľadom na určenie výšky škody, dovolací súd uvádza, že zo systematického usporiadania Občianskeho súdneho poriadku je zrejmé, že osobitne upravuje možnosti prípustnosti dovolania voči rozsudku odvolacieho súdu a voči uzneseniu odvolacieho súdu. Ustanovenie § 238 ods. 2 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu vtedy, ako odvolací súd nerešpektoval záväzný právny názor dovolacieho súdu, ktorý vyslovil danej veci. Toto ustanovenie upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu a nevzťahuje sa na uznesenie odvolacieho súdu, prípustnosť dovolania proti ktorému je upravená v ustanovení § 239 ods. 1, 2 O.s.p.. V danej veci odvolací súd rozhodol uznesením, preto aj

prípadné nerešpektovanie právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci by nezakladalo prípustnosť dovolania voči rozhodnutiu odvolacieho súdu a ani procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že nie je dôvodná ani námietka dovolateľa týkajúca sa nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočnej odôvodnenosti písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

V podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec správne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa § 167 ods. 2 O.s.p. ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerane ustanovenia o rozsudku.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva zo ustálenej judikatúry EŠLP. Judikatúra tohto súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, str. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že v odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Jeho

rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, respektíve ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepopreli ich účel a význam. Ak vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (I. ÚS 188/06).

Dovolateľ v dovolaní tiež namietal, že odvolací súd v rozpore s ustanovením § 92 ods. 2, 3 O.s.p. nerozhodol o návrhu žalobcu na zmenu účastníka konania a povinnosť rozhodnúť o tomto návrhu uložil súdu prvého stupňa.

Dovolací súd poukazuje na to že ak tento zákon (t. j. Občiansky súdny poriadok) neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, po ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli (§ 92 ods. 2 O.s.p.). Súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa, súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované (§ 92 ods. 3 O.s.p.).

Ustanovenie § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. umožňujú zmenu účastníkov konania, a to v závislosti od hmotnoprávnych zmien, ku ktorých došlo po začatí súdneho konania. Zmena účastníkov je prípustná aj odvolacom konaní [pozn: z ustanovenia § 216 ods. 1 O.s.p. vyplýva iba to, že v odvolacom konaní nie je použiteľné ustanovenie § 92 ods. 1 a 4 O.s.p. (teda nie aj § 92 ods. 2 a 3 O.s.p.)].

Dovolací súd po preštudovaní spisu dospel k záveru, že odvolací súd v danom prípade nepostupoval správne, keď o návrhu žalobcu na zmenu účastníka konania nerozhodol a povinnosť rozhodnúť o tomto návrhu uložil prvostupňovému súdu. Ustanovenia § 92 ods. 2, 3 O.s.p., upravujúce zmenu účastníctva pri prevode alebo prechode práv alebo povinností, platia aj pre odvolacie konanie. Pri zmene účastníctva

zostávajú všetky účinky spojené s podaním návrhu zachované, procesný nástupca musí prijať stav konania taký, aký je, teda i s procesnými úkonmi, ktoré dovtedy v konaní urobil jeho právny predchodca. Hoci odvolací súd vo veci nepostupoval správne, tento nesprávny postup odvolacieho súdu nezakladá vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., nakoľko postupom odvolacieho súdu nedošlo k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom...

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia dovolateľa boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), dovolateľom vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého uznesenia, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či so správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania žalobcu nemožno vyvodiť ani z ustanovenia § 239 O.s.p. a ani z ustanovenia § 237 O.s.p..

Keďže v danom prípade dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné a vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli zistené, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu ako neprípustné podľa § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p. odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.“

10. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či neaplikovaním § 238 ods. 2 OSP na vec sťažovateľa došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažnosť treba považovať v tejto časti za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu vôbec nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa ten natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že rešpektuje spôsob, akým najvyšší súd interpretuje svoju procesnú úpravu dovolania, ak tým nevybočí z medzí ústavnosti (porov. II. ÚS 398/08, II. ÚS 149/09), v danom prípade čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. V prerokovanej veci sa tak nestalo.

Sťažovateľ namietal, že krajský súd sa odchýlil od rozhodnutia najvyššieho – dovolacieho súdu tým, že nerešpektoval predchádzajúce dovolacie rozhodnutie, ktorým bolo na základe § 237 písm. f) OSP zrušené rozhodnutie krajského súdu. Vychádzajúc z textu § 238 ods. 2 OSP (Dovolanie je prípustné aj proti *rozhodnutiu* odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného

v tejto veci.), podľa ktorého sa nerozlišuje, či rozhodnutím, od ktorého sa mal odvolací súd odchýliť je rozsudok alebo uznesenie, sa sťažovateľ domnieva, že v namietanej veci dovolanie prípustné bolo.

Najvyšší súd vychádzajúc zo skutočnosti, že namietané rozhodnutie má formu uznesenia, najprv preskúmal prípustnosť podľa § 239 OSP a potom sa vyjadril aj k prípustnosti podľa § 238 ods. 2 OSP. Uviedol, že vychádzajúc zo systematiky Občianskeho súdneho poriadku, z umiestnenia § 238 ods. 2 OSP nemožno namietat' odchýlenie sa právneho názoru najvyššieho súdu, ku ktorému má dôjsť uznesením krajského súdu. Pod rozhodnutím podľa § 238 ods. 2 OSP teda najvyšší súd myslí len rozsudok.

Ústavný súd akceptuje argument systematikou, ktorý vyjadril najvyšší súd, avšak ústavný súd ho v okolnostiach danej veci vníma materiálnejšie. Podľa ústavného súdu uvedené výkladové starosti vyplývajú zo skutočnosti, že nie je vždy rozlišované dovolanie týkajúce sa zmätočnosti na jednej strane (§ 237 OSP) a dovolanie z dôvodu nutnosti zjednotiť judikatúru na strane druhej (§ 238 OSP a § 239 OSP; porovn. tiež novelu českého OSŘ zákonom č. 30/2000 Sb.).

Najvyšší súd teda nearbitrárne v súlade s teoretickou koncepciou zákona dovolanie odmietol. Neporušil takto základné právo sťažovateľa na prístup k súdu chránené čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Berúc do úvahy uvedenú skutočnosť ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde považoval sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu za zjavne neopodstatnenú.

11. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010

Sťažovateľ tvrdí, že k porušeniu označených práv týmto rozhodnutím došlo z dôvodu, že krajský súd nerešpektoval právny názor najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho vyslovený vo veci sťažovateľa (v uznesení sp. zn. 5 Cdo 19/2008 zo 14. októbra 2008), tento svojím rozhodnutím poprel, hoci v skoršom rozhodnutí (v rozsudku sp. zn. 16 Co 266/2008 z 19. marca 2009) ho rešpektoval a vychádzal z neho. Sťažovateľom napádané rozhodnutie je podľa jeho názoru v rozpore tak s rozhodnutím najvyššieho súdu, ako aj so skorším rozhodnutím samotného krajského súdu, a ak v tejto situácii krajský súd nerozhodol sám, ale zrušil rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, je to prejavom jeho svojvôle. Sťažovateľ zdôraznil, že krajský súd sa napadnutým rozhodnutím, v ktorom vyslovil navyše právny názor odlišný od toho, ktorým bol viazaný, snaží vyhnúť záväznosti právneho názoru dovolacieho súdu tým, že vec vráti prvostupňovému súdu.

12. Krajský súd napadnuté rozhodnutie odôvodnil takto:

«Krajský súd, ako súd odvolací, vychádzajúc zo zrušujúceho uznesenia Najvyššieho súdu SR, ktorým je viazaný, preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 O.s.p. postupom podľa § 214 ods. 2 O.s.p. bez nariadenia pojednávania, a podľa § 221 ods. 1 písm. f/ a h/ O.s.p. rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu podľa ods. 2 tohto ustanovenia vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SR v zrušujúcom uznesení poukázal na skutočnosť, že žalobca oznámil žalovanému postúpenie pohľadávky vyplývajúcej z existencie právoplatného a vykonateľného rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici na spoločnosť C., spol. s r.o. so sídlom v Š., ktorá už na základe vykonateľného rozsudku Krajského súdu Banskej Bystrici prisúdenú pohľadávku v sume 222.399,25 € vymáha v exekučnom konaní. Najvyšší súd konštatoval, že je potrebné, aby sa touto skutočnosťou zaoberal odvolací súd.

Vychádzajúc z pokynu najvyššieho súdu krajský súd zaslal zrušujúce uznesenie najvyššieho súdu Okresnému súdu v Banskej Bystrici, exekučnému oddeleniu na ďalší urýchlený úradný postup podľa § 57 ods. 1 písm. b/ Exekučného poriadku. Predmetné uznesenie najvyššieho súdu krajský súd zaslal aj JUDr. B. S., súdnemu exekútorovi, z Exekútorského úradu zo sídlom B. Z úradného záznamu (č.l. 475 Okresného súdu Banská Bystrica) vyplýva, že súdny exekútor JUDr. S., telefonicky oznámil tomuto súdu, že

poverenie č. 5102069999 zo dňa 11. 9. 2009, ktoré bolo uvedené v upovedomení o začatí exekúcie EX 6951/2009, bolo vydané Okresným súdom Bratislava II. Omylom bol nesprávne uvedený Okresný súd Banská Bystrica. Okresnému súdu Bratislava II, ako súdu príslušnému na vybavenie podania Krajského súdu v Banskej Bystrici pod č. 16 Co 97/2010 bolo preto preposlané uznesenie Najvyššieho súdu SR, č. k. 5 Cdo 203/2009 zo dňa 24. 3. 2010 k ďalšiemu úradnému postupu podľa § 57 ods. 1 písm. b/ Exekučného poriadku.

Z podania žalobcu zo dňa 03. 05. 2010 krajský súd zistil, že navrhovateľ dňa 19. 04. 2010 uzavrel so spoločnosťou C., spol. s r.o. so sídlom Š., zapísaná v obchodnom registri Okresného súdu v Trnave, oddiel Sro, vo vložke... Zmluvu o postúpení pohľadávky, na základe ktorej navrhovateľ ako postupca postúpil svoju pohľadávku vo výške 1.394.144,59 € (42.000.000,- Sk) voči odporcovi, ktorej uplatňovanie je predmetom tohto súdneho konania, na spoločnosť C., spol. s r.o. ako postupníka, a to s účinnosťou ku dňu podpisu uvedenej Zmluvy o postúpení pohľadávky. V súčasnosti je tak vlastníkom súdne uplatňovanej pohľadávky spoločnosť C., spol. s r.o. so sídlom Š., zapísaná v obchodnom registri Okresného súdu v Trnave, oddiel Sro, vo vložke...

Žalobca s poukazom na ust. § 92 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku podal návrh, aby súd pripustil, aby z konania vystúpil navrhovateľ: B., spol. s r.o., so sídlom B., spoločnosť zapísaná v obchodnom registri Okresného súdu Banská Bystrica, oddiel Sro, vložka..., a do konania na jeho miesto vstúpil ako navrhovateľ C., spol. s r.o. so sídlom Š., zapísaná v obchodnom registri Okresného súdu v Trnave, oddiel Sro, vo vložke...

Krajský súd sa oboznámil so zmluvou postúpení pohľadávky uzavretej medzi žalobcom a spoločnosťou C., spol. s r.o. so sídlom Š., ktorú účastníci uzatvorili 19. 04. 2010, a ktorou v zmysle čl. 2 bod 1. postúpil žalobca, ako veriteľ, svoju pohľadávku voči dlžníkovi, žalovanej Slovenskej republike - Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR v celkovej výške 1.394.144,59 € (42 000 000 Sk) a jej celého samostatne uplatňovaného príslušenstva v prospech postupníka C., spol. s r. o., ktorý predmetnou zmluvou túto pohľadávku od žalobcu (postupcu) „kúpil do svojho vlastníctva“ a preberal a zaviazal sa za ňu zaplatiť bližšie nešpecifikovanú odplatu za postúpenie. Zmluva nadobudla platnosť a účinnosť dňom podpisu oboma zmluvnými stranami (článok 6. bod 6. zmluvy).

Podaním zo dňa 28. 04. 2010 postupník spoločnosť C., spol. s r.o. oznámil, že do konania vstupuje ako účastník na strane navrhovateľa podľa § 92 ods. 3 O.s.p..

Podľa § 216 ods. 1 O.s.p. v ustanovenia § 92 ods. 1 a 4, § 97 a 98 pre odvolacie konanie neplatia.

Podľa § 92 ods. 1 až 4 O.s.p. na návrh účastníka môže súd pripustiť, aby do konania vstúpil ďalší účastník. Súhlas toho, kto má takto do konania vstúpiť, je potrebný, ak má vystupovať na strane navrhovateľa. Ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania namiesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli. Súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú zachované. Za súhlasu účastníkov môže súd pripustiť, aby navrhovateľ alebo odporca z konania vystúpil a aby na jeho miesto vstúpil niekto iný. Ak má byť takto zamenený navrhovateľ, treba, aby s tým súhlasil i ten, kto má na jeho miesto vstúpiť.

Návrhu na zmenu účastníka konania sa rozhoduje uznesením. Proti uzneseniu je odvolanie prípustné (§ 202 ods. 3 a contráριο). Z povahy sporu, o ktorý ide, ako i zo slov „môže súd pripustiť“ vyplýva, že k zámene účastníka konania je potrebný návrh niektorého z doterajších účastníkov konania. K zámene dôjde, až keď súd zámenu pripustí. Pokiaľ ide o zámenu v osobe žalobcu, musí so zámenou prejaviť súhlas nielen doterajší žalobca, ale k zámene musí dať súhlas tiež nový žalobca a prehlásiť, že vstupuje do konania namiesto neho; pretože žalovaný môže mať záujem na tom, aby v danom prípade bolo meritórne rozhodnutej, tiež o jeho právnom vzťahu k doterajšiemu žalobcovi, je k zámene v žalobcovej osobe potrebný súhlas žalovaného. Rozšírenie účastníkov konania v odvolacom konaní nie je prípustné. Od zámeny účastníka konania je potrebné odlišiť procesné nástupníctvo, univerzálnu sukcesiu, ktorá je možná – a nutná – bez akýchkoľvek obmedzujúcich podmienok, a to i tam, kde by inak možná nebola. V tomto prípade hovoríme – z procesného hľadiska – o procesnom nástupníctve. Univerzálnou sukcesiou nastáva prechod práv, kedy k zmene účastníka síce dôjde, ale o tejto zmene nerozhoduje a nie je potrebný žiaden súhlas.

Vychádzajúc z hore uvedeného názoru, preto, aby nedošlo na strane žalobcu k odňatiu jeho práva konať pred súdom, krajský súd rozsudok okresného súdu, predovšetkým z procesných dôvodov zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Povinnosťou okresného súdu bude rozhodnúť o návrhu žalobcu na zmenu účastníka konania na strane žalobcu zo dňa 03. 05. 2010 (č.l. 482 spisu). Okresný súd sa procesne vporiada aj s oznámením spoločnosti C., spol. s r.o., ktorá oznámila že „vstupuje do príslušného konania ako účastník na strane navrhovateľa“.

K tomuto procesnému postupu viedla krajský súd skutočnosť, že Najvyšší súd SR sa vo svojom rozhodnutí nevyporiadal s otázkou singulárnej sukcesie na strane navrhovateľa. Mal vedomosť o postúpení pohľadávky medzi žalobcom a spoločnosťou C., spol. s r.o. v rozsahu prisúdenej sumy podľa rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici. V dovolacom konaní konal a rozhodol s účastníkom na strane navrhovateľa B., spol. s r. o.. Po zrušujúcom rozhodnutí najvyšším súdom však žalobca žalovanú pohľadávku postúpil v celom rozsahu. Krajský súd by svojim rozhodnutím obišiel inštančný postup. Preto z tohto procesného dôvodu rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Predmetom konania v danej veci bolo zaplatenie sumy 42.000.000,- Sk škody z ušlého zisku vzniklého žalobcovi, ako prenajímateľovi pozemku, zo zmluvy o nájme, potom ako spoločnosť N, s. r. o., B., odstúpila ako nájomník od Zmluvy o nájme nehnuteľností, uzavretej medzi žalobcom a touto spoločnosťou dňa 05. 11. 2002. Žalobca tvrdil, že nájomník nájomný vzťah k ukončil odstúpením od zmluvy dôvodu zrušenia územného rozhodnutia Okresného úradu v B., odbor životného prostredia č. ČSPH 2001/02123/8KB zo dňa 04. 07. 2001 o umiestnení stavby čerpacej stanice pohonných hmôt (ďalej ČSPH) nálezom Ústavného súdu SR č. II. ÚS 22/02-117 dňa 16. 04. 2003. Žalobca pôvodne vyvodil zodpovednosť žalovaného - SR, v zastúpení Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja z ust. § 1 ods. 1, 2 a § 4 ods. 1 zák. č. 58/69 Zb. a to z titulu nezákonného rozhodnutia správneho orgánu, neskôr právny dôvod rozšíril na nesprávny úradný postup správneho orgánu pri jeho vydávaní. Škodu v sume 42.000.000,- Sk žalobca uplatňoval ako ušlý zisk dôvodiac, že v dôsledku odstúpenia nájomcu od nájmovej zmluvy žalobca ako prenajímateľ nezískal, a v budúcnosti ani nezíska, ročné nájomné po 1.200.000,-Sk za 35 rokov dohodnutého nájmu v celkovej sume 42.000.000,- Sk.

Nárok žalobcu uplatňoval proti žalovanému, ako ústrednému štátnemu orgánu, do pôsobnosti ktorého patrí príslušné odvetvie štátnej správy v zmysle ust. § 25 ods. 2 a § 9 ods. 1 zák. č. 58/69 Zb. potom, ako v predbežnom prerokovaní tento ústredný orgán žiadosti žalobcu o náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia, ktoré bolo zrušené, nevyhovel.

O návrhu žalobcu bolo prvýkrát vo veci meritórne rozhodnuté rozsudkom okresného súdu dňa 26. 5. 2006. Týmto rozsudkom súd prvého stupňa žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 42.000.000,- Sk náhrady škody, titulom ušlého zisku, vyplývajúcej z nesprávneho úradného postupu štátu, keď prekvalifikoval právny dôvod uplatnenej škody na škodu spôsobenú správnym orgánom pri jeho nesprávnom úradnom postupe. Nárok žalobcu súd prvého stupňa posúdil podľa § 18 ods. 1, 2 zák. č. 58/69 Zb. z titulu náhrady škody vzniklej žalobcovi nesprávnym úradným postupom štátneho orgánu. Na základe odvolania žalovaného Krajský súd v Banskej Bystrici tento rozsudok okresného súdu uznesením č. k. 16 Co 182/2006-219 zo dňa 14. 09. 2006 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pretože zistil, že žalovanému bola odňatá možnosť pred súdom konať tým, že okresný súd pre priznanie nároku žalobcu vychádzal zo skutočností, nikým netvrdených a ktoré boli súdom ako právny dôvod vyhodnotené až v odôvodnení rozsudku. Krajský súd rozsudok okresného súdu podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z procesných dôvodov. Vo svojom zrušujúcom uznesení podrobne rozviedol, na základe čoho je potrebné rozlíšiť dve základné formy objektívnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú v súvislosti s výkonom štátnej moci a podľa toho čoho je potrebné kvalifikovať nároky uplatnené podľa §§ 1 až 17 zák. č. 58/69 Zb. a podľa § 18 a 19 tohto zákona, keď prvotnou podmienkou zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je existencia zrušeného rozhodnutia, ktorým v konkrétnej veci štátny orgán aplikuje všeobecné pravidlo právnej normy na ním posudzovaný prípad, a rozhoduje tak o oprávneniach a povinnostiach individuálnych subjektov. Druhá forma objektívnej zodpovednosti štátu podľa §§ 18 a 19 sa spája s nesprávnym úradným postupom, ktorým je porušenie pravidiel predpísaných právnymi normami pre konanie štátneho orgánu pri jeho činnosti, a to i pri takých úkonoch, ktoré sú vykonávané v rámci činnosti rozhodovacej, avšak neodrazia sa bezprostredne v obsahu vydaného rozhodnutia.

Krajský súd v zrušujúcom uznesení jednoznačne konštatoval, že ak stavebné konanie trpelo vadami spočívajúcimi v tom, že nebolo konané so všetkými účastníkmi správneho

konania, prejavila sa táto vada v obsahu samotného nezákonného rozhodnutia a nešlo v tomto smere o nesprávny úradný postup.

V danej veci prvýkrát rozhodol krajský súd uznesením č. k. 16 Co/182/2006-219 dňa 14. 09. 2006. Z procesného dôvodu prvý rozsudok okresného súdu vydaný vo veci, podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalších konanie. Ako procesný dôvod krajský súd konštatoval, že „až z napadnutého rozsudku sa odporca dozvedel že okresný súd vyvodil iný právny záver a ako dôvod pre priznanie nároku navrhovateľa vychádzal zo skutočností, nikým netvrdených a ktoré boli súdom vyhodnotené až dôvodov rozsudku. V tomto štádiu už odporca nemal možnosť zaujímať k nim stanoviská a navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie alebo aspoň spochybnenie a vyjadrovať sa aj ich právnej relevantnosti vo vzťahu k predmetu konania. Znemožnenie realizácie procesných práv účastníkov v takomto prípade je prakticky dôsledkom nerešpektovania zákonného princípu účastníka konania, zakotvených v Občianskom súdnom poriadku, napr. v jeho oprávnení robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom i k právnej stránke veci a pod. Odporcovi teda bola odňatá možnosť konať pred súdom. Zároveň vyslovil jednoznačný právny názor, že pokiaľ stavebné konanie Okresného úradu B. pri vydávaní územného rozhodnutia trpelo vadami, spočívajúcimi v tom, že nebolo konané so všetkými účastníkmi konania, táto vada sa prejavila v obsahu samotného nezákonného rozhodnutia a preto v tomto smere nešlo o nesprávny úradný postup. Záverom v zrušujúcom uznesení krajský súd uviedol, že ak by okresný súd zistil to, že nárok navrhovateľa čo do základu je daný, mohol by vyhovieť návrhu iba do výšky plnenia ku dňu splatnosti nájomného v čase rozhodovania súdu. Krajský súd v tomto zrušujúcom uznesení teda nekonštatoval, „že žalobca splňa nárok na náhradu škody“. Takýto záver nevyplýva ani z dôvodov druhého rozhodnutia krajského súdu, rozsudku č. k. 16 Co/114/07-344 zo dňa 27. 09. 2007. Naopak, krajský súd na str. 350 spisu v dôvodoch iba konštatoval, že „pokiaľ potom navrhovateľ svoj nárok odvodzoval zo zodpovednosti štátu za škodu, vzniklú nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, ktoré bolo zrušené, a nárok podá na súd I. st. potom, ako jeho žiadosti o predbežné prerokovanie odporcom nebolo vyhovené, splnil zákonnú podmienku pre uplatnenie náhrady škody z tohto titulu podľa § 9 ods. 1 tohto zákona, ak by ovšem preukázal, že mu škoda vznikla. V závere tohto rozsudku je uvedené, že „navrhovateľovi podľa názoru krajského súdu škoda nevznikla, nebol preukázaný zodpovednostný vzťah

štátu k náhrade škody navrhovateľa súvisiacej s nezákonným rozhodnutím. Oboznámením sa s obsahom dôvodov oboch zrušujúcich rozhodnutí NS SR krajský súd konštatuje, že ani v jednom z týchto rozhodnutí nie je vyslovený záväzný právny názor, že žalobcovi škoda vznikla, a ak áno, je v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím správneho orgánu štátu.

Krajský súd k zákonným podmienkam náhrady škody z nezákonného rozhodnutia štátu opätovne zdôrazňuje:

Podľa § 2 zák. č. 58/69 Zb. právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím majú tí, ktorí sú účastníkmi konania a boli poškodení nezákonným rozhodnutím, vydaným v tomto konaní.

Podľa § 3 tohto zákona ak nejde o prípady hodné osobitného zreteľa, možno nárok na náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie, rozklad, námietky, odpor alebo sťažnosť. Tak, ako je vyššie uvedené prvotnou podmienkou zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa § 1 až 17 zákona (špecifickou súčasťou je zodpovednosť za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím o väzbe alebo treste) je existencia rozhodnutia, ktorým v konkrétnej veci štátny orgán aplikuje všeobecné pravidlo právnej normy na ním posudzovaný prípad a rozhoduje tak o oprávneniach a povinnostiach individuálnych subjektov. Zákon neobsahuje žiadny negatívny výpočet dotknutých rozhodnutí, teda sa vzťahuje na akýkoľvek akt aplikácie práva, vrátane rozhodnutí procesného charakteru vydávaného v priebehu konania. Je pritom irelevantné, či ide o výrok vo veci samej, alebo či ide o nezákonné rozhodnutie procesnej povahy, ktorým bola spôsobená škoda. Nevyhnutnou podmienkou zodpovednosti štátu však podľa § 4 zák. č. 58/69 Zb. je, aby právoplatné, alebo bez ohľadu na právoplatnosť vykonateľné rozhodnutie, bolo ako nezákonné zrušené, prípadne zmenené. Skutočnosť, že konanie vedené orgánom štátu pri výkone jeho právomoci vyústilo v rozhodnutie, ktorého sa účastníci domáhajú, sama o sebe nevyklučuje zodpovednosť štátu podľa zák. č. 58/69 Zb. za škodu spôsobenú v priebehu takéhoto konania nezákonným rozhodnutím procesného charakteru, prípadne nesprávnym úradným postupom.

Z hľadiska takéhoto právneho názoru mal preto súd prvého stupňa posudzovať podmienky uplatnenia nároku žalobcu z hľadiska ust. § 3 zák. č. 58/69 Zb., a nie § 18 tohto zákona.

Krajský súd, s ohľadom na celkové okolnosti súdenej veci, na rozdiel od súdu I. stupňa dospel k záveru, že na strane žalobcu existujú také skutočnosti, pre ktoré je možné vec posúdiť z hľadiska okolností hodných osobitného zreteľa ku ktorým došlo tým, že ústavný súd zrušil územné rozhodnutie ako rozhodnutie nezákonné, z ktorého vyplýva zodpovednosť štátu za škodu. Pokiaľ potom žalobca svoj nárok odvodzoval zo zodpovednosti štátu za škodu, vzniklú nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, ktoré bolo zrušené, a žalobca podal na súd I. stupňa po tom, ako jeho žiadosti o predbežné prerokovanie žalovaným nebolo vyhovené, splnil zákonnú podmienku pre uplatnenie náhrady škody z tohto titulu podľa § 9 ods. 1 tohto zákona, ak by ovšem preukázal že mu škoda vznikla.

Krajský súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zo dňa 20. februára 2007 (č. l. 292 spisu) vo veci samej pri otázke zisťovania vzniku škody vec posúdil z hľadiska aktívnej vecnej legitímácie žalobcu a existencie škody mu vzniklej, vychádzajúc zo zistenia zániku nájomného vzťahu podľa § 676 ods. 1 OZ a § 43c ods. 1 až 34 OZ. V rozsudku ktorým bol ale Najvyšším súdom SR zrušený z procesných dôvodov, dospel k záveru, že medzi žalobcom a spoločnosťou N. došlo k dohode o skončení nájmu ku dňu 28. 04. 2003. Preto podľa § 671 ods. 1 OZ bol nájomník povinný platiť nájom iba počas trvania nájomného vzťahu a keď medzi žalobcom a touto spoločnosťou došlo k ukončeniu nájomného vzťahu dohodou, došlo aj k zániku povinnosti nájomníka platiť žalobcovi ročné nájomné. Preto, ak žalobcovi vo vzťahu spoločnosti N. nevznikol nárok vyplývajúci z čl. 5 nájomnej zmluvy o platení nájomného, je bezzákladný aj nárok žalobcu na náhradu škody voči žalovanému. Krajský súd vyslovil názor, že žalobcovi na základe zániku povinnosti nájomníka platiť nájomné, nemohla vzniknúť žiadna škoda a ani škoda titulom ušlého zisku predstavujúceho budúce platenie nájomného po dobu 35 rokov trvania nájmu. Najvyšší súd SR v dôvodoch svojho rozsudku, k tomuto záveru odvolacieho súdu uviedol, že sa „zaoberal právnymi skutočnosťami, ktoré sa k zodpovednostnému vzťahu medzi účastníkmi konania, nejavia byť právne relevantné.“.

Z uznesenia Najvyššieho súdu SR vyplýva, že posledné rozhodnutie krajského súdu bolo zrušené z procesných dôvodov, keď krajský súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa bez nariadenia pojednávania, čím odňal účastníkom konania možnosť vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom. Najvyšší súd konštatoval, že dovolateľmi napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých záverov odvolacím súdom. K dovolacím dôvodom obidvoch strán nezaujal žiadne právne záväzné stanovisko, ktorým by bol krajský súd, vychádzajúc z dovolacích návrhov žalobcu aj žalovaného, ako aj návrhov žalovaného na doplnenie dokazovania opätovným výsluchom oboch konateľov spoločnosti žalobcu, P. B. a Ing. I. H., výsluchom svedkov – konateľov spoločnosti A., s.r.o., P. M. a I. O., ako aj výsluchom konateľky spoločnosti C., spol. s r.o., Mgr. Art. L. R.

Krajský súd k horeuvedenému záveru podľa názoru NS SR nemal zistený skutkový stav, pretože nezopakoval dôkazy vykonané súdom prvého stupňa a nevykonal iné dokazovanie. Žalovaný sa takéhoto dokazovania opätovne domáhal v podaní došlom krajskému súdu po vydaní uznesenia najvyššieho súdu. Navrhnuté dokazovanie presahuje rámec možnosti odvolacieho súdu. Preto krajský súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý nerešpektoval právny názor odvolacieho súdu k otázke zisťovania existencie škody a jej príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím štátu, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie dokazovanie vo veci. K takémuto postupu súdu odvolacieho dochádza aj preto, že Najvyšší súd SR vo svojom zrušujúcom rozsudku k ušlému zisku ako škode vzniklej žalobcovi a k tejto dovolacej námietke oboch dovolateľov žiadne stanovisko nezaujal a nevyslovil žiaden záväzný právny názor, ktorým by bol odvolací súd viazaný. Krajský súd sa preto v celom rozsahu pridrižiava svojho právneho názoru vysloveného v zrušujúcom uznesení č. k. 16 Co 182/2006-219 zo dňa 14. 09. 2006. V podrobnostiach na dôvody v tejto časti uznesenia poukazuje a opätovne uvádza, že okresný súd mal zisťovať vznik škody žalobcu ako ušlého zisku, ku dňu rozhodovania súdu, ak vôbec zistí existenciu škody ako takej. Krajský súd zdôrazňuje, že žalobca si nemôže úspešne uplatniť nárok na náhradu škody, ktorá by mu mala vzniknúť až v budúcnosti. Cena nájmu bola v bode 5 nájomnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a spoločnosťou N., spol. s r.o. ako účastníkmi nájomného vzťahu explicitne zakotvená tak, že nájomné malo byť splatné vždy k 05. 11. kalendárneho roka s tým, že nájomné za prvý rok užívania pozemkov malo byť splatné dňa

05. 11. 2003. Preto nárok žalobcu čo do výšky náhrady škody ako ušlého zisku by mohol predstavovať iba plnenie ku dňu splatnosti nájomného v čase rozhodovania súdu, ale iba v prípade, ak sa zistí, že takáto škoda je v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím štátu.

Podľa § 20 zákona č. 58/1969 Zb. pokiaľ nie je ustanovené inak, spravujú sa právne vzťahy upravené v tomto zákone Občianskym zákonníkom.

Zákon je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku predpisom špeciálnym a ustanovenia Občianskeho zákonníka sa uplatnia vtedy, ak zákon nemá vlastnú úpravu.

Zodpovednou štátu je objektívna (bez ohľadu na zavinenie). Predpokladom je súčasné splnenie troch podmienok, a to existencia nezákonného rozhodnutia, vznik škody a príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody.

Pretože zákon č. 58/1969 Zb. bližšie nedefinuje pojem škody ani neupravuje rozsah jej náhrady, treba aplikovať príslušné ustanovenia všeobecnej úpravy (§ 442 Občianskeho zákonníka) a škodu vo všeobecnosti chápať ako ujmu, ktorá

- a) nastala v majetkovej sfére poškodeného,
- b) je objektívne vyjadriteľná v peniazoch a
- c) je napravitel'ná poskytnutím majetkového plnenia, predovšetkým peňažného.

Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa uhrádza skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk). Skutočnou škodou je ujma, ktorá znamená zmenšenie majetkového stavu poškodeného oproti stavu pred škodnou udalosťou a ktorá predstavuje majetkové hodnoty, ktoré treba vynaložiť pre uvedenie veci do predošlého stavu (pokiaľ nie je vylúčené). Ušlý zisk predstavuje zmarený majetkový prospech (prekázané zväčšenie alebo rozmnoženie majetku poškodeného), ktorý bolo možné očakávať s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, no nenastalo v dôsledku škodnej udalosti (v prejednávanej veci v dôsledku nezákonného rozhodnutia správneho orgánu).

Otázku vzniku majetkovej ujmy a jej výšky je potrebné vždy posúdiť so zreteľom na konkrétne okolnosti toho – ktorého prípadu a reálne možnosti plnenia. V danej veci výšku majetkovej ujmy, ako ušlého zisku žalobcu, ktorá prípadne vznikla nezákonným rozhodnutím, nie možné bez ďalšieho stotožniť s plnením titulom budúceho nájomného za obdobie 35 rokov nájmu do budúca tak, ako to žiadal žalobca.

Krajský súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odvolacími námietkami žalovaného, ktorý poukázal na okolnosti, za ktorých došlo k uzatvoreniu nájomnej zmluvy, časové obdobie, kedy k čomu došlo a neexistenciu stavebného povolenia pre stavbu čerpacej stanice, z ktorého bolo možné odvodzovať aj plnenie spoločnosti N., s.r.o., titulom nájomného pre žalobcu. Ďalšiu okolnosť, ktorú bolo v danej veci potrebné zohľadniť je, že s ohľadom na predimenzovanie čerpacích staníc PH, už postavených v danej lokalite, a zisk, z toho pre túto spoločnosť plynúci, by bolo možné ťažko očakávať platenie nájomného spoločnosťou N., s.r.o., žalobcovi za celú dobu dohodnutého nájmu 35 rokov. Nezanedbateľnou okolnosťou je aj to, že žalobca nehnuteľnosť, následne odpredal, a to za neporovnateľne nižšiu sumu, ako predstavovalo žalované nájomné.

Podľa § 3 OZ, výkon práva povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Fyzické a právnické osoby, štátne orgány a orgány miestnej samosprávy dbajú na to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu a porušovaniu práv z občianskoprávných vzťahov a aby sa prípadné rozpory medzi účastníkmi odstránili predovšetkým ich dohodou.

K dôvodom svojho zrušujúceho uznesenia zo dňa 14. 09. 2006 (č. l. 219 spisu a nasl.), s ktorými sa krajský súd opätovne stotožňuje a na ne poukazuje a v podrobnostiach na ne odkazuje, dodáva:

Na podklade žalôb na náhradu škody z titulu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov je možné poskytnúť ochranu za predpokladu súčasného splnenia troch podmienok, ktorými sú nezákonné rozhodnutie, vznik škody a príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody.

Z ust. § 27 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2004, a ktorým bol zrušený zákon č. 58/69 Zb. vyplýva, že zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona sa spravuje doterajšími predpismi. Keďže k žalobcom tvrdenej škode malo dôjsť nezákonným rozhodnutím štátu ešte pred 1. júlom 2004, správne vec súd prvého stupňa posudzoval podľa zákona č. 58/1969 Zb. Krajský súd už raz poukázal vo svojich rozhodnutiach na

skutočnosť, že zodpovednosť štátu podľa tohto zákona za nezákonné rozhodnutie štátnych orgánov, majúcich za následok škodu, má charakter občianskoprávnej zodpovednosti. Zákon č. 58/1969 Zb. je vo vzťahu k Občianskemu zákonu zákonom špeciálnym, preto pokiaľ tento špeciálny zákon neobsahuje vlastnú úpravu, právne vzťahy sa riadia Občianskym zákonníkom.

Pojem škody zákon č. 58/1969 Zb. bližšie nedefinuje a ani neupravuje rozsah jej náhrady. Preto treba aj v tomto smere aplikovať príslušné ustanovenia všeobecnej úpravy (§ 442 OZ) a škodu vo všeobecnosti chápať ako ujmu, ktorá: 1. nastala v majetkovej sfére poškodeného, 2. je objektívne vyjadriteľná v peniazoch a 3. je napravitel'ná poskytnutím majetkového plnenia, predovšetkým peňažného.

Podľa § 442 ods. 1 OZ sa uhrádza skutočná škoda, a to čo poškodenému ušlo (ušlý zisk). Skutočnou škodou je ujma, ktorá znamená zničenie, stratu, zmenšenie, zníženie, či iné znehodnotenie existujúceho majetkového stavu poškodeného, oproti stavu pred škodnou udalosťou a ktorá predstavuje majetkové hodnoty, ktoré treba vynaložiť pre uvedenie veci do predošlého stavu (pokiaľ nie je vylúčené). Ušlý zisk predstavuje zmarený majetkový prospech (prekázané zväčšenie alebo budúce rozmnoženie majetku poškodeného), ktorý bolo možné očakávať s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, no nenastalo v dôsledku škodnej udalosti. Ušlý zisk teda je v podstate ušlým majetkovým prospechom koho a spočíva v nenastalom zväčšení (rozmnožení) majetku poškodeného, ktoré by bolo možné dôvodne očakávať s ohľadom na pravidelný beh vecí, nebyť škodnej udalosti. Poškodený je povinný vznik škody preukázať, v súdnom konaní ho preto zaťažuje dôkazné bremeno o tom, že škoda vznikla. Až po preukázaní vzniku škody a existencie nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu, môže byť skúmaná otázka príčinnej súvislosti medzi prvými dvoma základnými podmienkami.

Vznik škody, vrátane jej rozsahu, nemá spravidla iba jednu príčinu, treba rozlišovať medzi príčinami hlavnými a príčinami vedľajšími. Ide o reťazec príčin, ktorý začína nezákonným rozhodnutím, pokračuje následne vyvolanými príčinami, ktoré spôsobia škodu. Reálna (majetková) hodnota žalovanej istiny nezávisí len od samotnej sumy, ale od celého súboru okolností, vplývajúcich na možnosť, napr. aj uspokojiť vymáhanú pohľadávku, v neposlednej rade aj od solventnosti pôvodného povinného a jeho možnosti uspokojiť pohľadávku žalobcu zo svojho majetku. V tomto smere krajský súd uvádza, že inú majetkovú

hodnotu by malo súdom prisúdené peňažné plnenie, ktoré by veriteľ mohol pri výkone rozhodnutia bez problémov uplatniť napr. voči bonitnému dlžníkovi a úplne inú hodnotu by mala ak dlžník v čase realizácie práva na plnenie z titulu existujúcej zmluvy už nemá majetok, z ktorého by bolo možné pohľadávku veriteľa plniť.

Ani vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nezákonným rozhodnutím a škodou zákon č. 58/69 Zb. nevysvetľuje. V právnej teórii sa týmto vzťahom označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nezákonným rozhodnutím a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (R 21/92). Príčinou vzniku škody nie skutočnosť, ktorá je už sama následkom (R 7/79).

V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž priamo „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu.

Z postupného sledu jednotlivých skutkových okolností danej veci bolo povinnosťou okresného súdu skúmať, či nezákonné rozhodnutie správneho orgánu bolo tak významným článkom reťazca príčin a následkov, z ktorých by vznikla škoda, ktorú si žalobca uplatňuje. Krajský súd dáva do pozornosti sled relevantných príčin a následkov nezákonného rozhodnutia a predovšetkým vzniku, dĺžky trvania a spôsobu ukončenia nájomného vzťahu medzi žalobcom a spoločnosťou A., z ktorého by bolo dôvodné zisťovať, v akom rozsahu sa zmenšil majetok žalobcu, ktoré zmenšenie ako škodu žalobou uplatňuje. Z dosiaľ

vykonaného dokazovania však krajský súd nemá dôvod konštatovať, že žalobca preukázal existenciu legitímneho očakávania svojho vlastníckeho práva.

Krajský súd poukazuje na Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd na článok 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru, na ochranu majetku a výklad troch pravidiel všeobecnej povahy, vyjadrených ako princíp pokojného užívania majetku, možnosť zbavenia majetku pri splnení určitých podmienok a priznania štátu, okrem iného možnosť upraviť užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom na základe zákonov, ktorých prijatie považuje pre tieto účely za potrebné. Tri pravidlá ochrany majetku navzájom súvisia. Je ich potrebné interpretovať vo svetle všeobecného princípu pokojného užívania majetku. Z praktického hľadiska to ale najmä znamená, že pri posudzovaní ktoréhokolvek pravidla súd sleduje, či namietaný zásah bol v súlade so spravodlivou rovnováhu medzi verejným záujmom a požiadavku ochrany individuálnych práv. Vlastníci majetku v modernej spoločnosti podliehajú aj množstvu iných opatrení a obmedzení, ktoré v konečnom dôsledku zasahujú do ich výkonu vlastníckeho práva. Z hľadiska spravodlivosti to neznamena, že je nevyhnutné odškodňovať majiteľa za prípadné výnosy, ktoré by mohol dosiahnuť v prípade, ak by v danej oblasti nebola plánovaná žiadna výstavbou.

Krajský súd poukazuje na definíciu majetku zakotvenú v tomto článku, z ktorého však okrem iného aj vyplýva, že rozsah ochrany vlastníckeho práva podľa tohto článku je autonómny a nezávisí od rozsahu ochrany podľa vnútroštátneho práva. Jedna z najznámejších koncepcií, rozširujúca tradičný pojem vlastníctva, je koncepcia tzv. legitímnych očakávaní. Tradičný rozsah ochrany vlastníckeho práva sa vzťahuje na majetok existujúci. Legitímne očakávanie svojim charakterom zodpovedá právu chránenému predmetným článkom. Legitímny cieľ všeobecného záujmu podľa tretieho pravidla spočíva v zosúladení užívania pozemku s právnymi predpismi zaručujúcim ich ochranu životného prostredia. Je potrebné posúdiť primeranosť zásahu.

V danej veci sa žalobca po zrušení nezákonného rozhodnutia Ústavným súdom SR ani nepokúsil požiadať o vydanie nového územného rozhodnutia, vôbec nepožiadala o vydanie stavebného povolenia v súlade so zákonom. Naopak, dohodol sa na zrušení nájomnej zmluvy.

Krajský súd poukazuje na prípad *Pine Valley* a ostatní proti Írsku, 1991, prípad *Groppera Radio AG* a ostatní, 1990, v ktorých dôležitý problém, ktorý musel Súd vyriešiť

spočíval v otázke, či v tomto prípade oprávnenie stavať na pozemku na základe udeleného stavebného povolenia má charakter práva chráneného článkom 1 Protokolu č. 1. Kladná odpoveď Súdu bola zdôvodnená skutočnosťou že spoločnosť P. kúpila pozemok s úmyslom výstavby nehnuteľností na ňom, stavebné povolenie bolo riadne zaregistrované vo verejných záznamoch a platné. Až do rozhodnutia Najvyššieho súdu mohli teda sťažovatelia legitímne očakávať, že môžu rozvíjať svoje aktivity v súlade s týmto povolením. Zrušujúci rozsudok Najvyššieho súdu teda zasiahol do práva – legitímneho očakávania, ktoré svojím charakterom zodpovedá právu chránenému predmetným článkom. Súd však túto situáciu neposúdil ako zbavenie majetku v zmysle druhého pravidla, ale ako situáciu spadajúcu do režimu tretieho pravidla. Zrušujúci rozsudok Najvyššieho súdu totiž skonštatoval, že ministerstvo pri vydávaní stavebného povolenia prekročilo svoju právomoc a na jeho vydanie nebolo vôbec oprávnené. Tento rozsudok bol teda vynesенý za účelom dosiahnutia užívania pozemku súlade s platnými zákonmi. Napriek tomu, že došlo k podstatnému zníženiu hodnoty pozemku, tento sa nestal úplne bezcenným (existovali i alternatívne spôsoby jeho využitia) a neskôr bol i predaný na trhu nehnuteľností. Legitímni cieľ všeobecného záujmu podľa tretieho pravidla spočíval podľa názoru Súdu v zosúladiení užívania pozemku s právnymi predpismi zaručujúcich ochranu životného prostredia. Zostávalo posúdiť primeranosť tohto zásahu. Sťažovateľ namietal, že vzhľadom na neexistenciu náhrady škody, či možnosti opätovného vydania stavebného povolenia v súlade so zákonom a so spätnou účinnosťou nemožno pokladať tento zásah za primeraný sledovanému cieľu. Rozsudok najvyššieho súdu mal podľa Súdu zabezpečiť správnu aplikáciu relevantných právnych predpisov ministerstvom vo všeobecnosti – nielen pokiaľ ide o sťažovateľov. Súd použil častý argument, že išlo situáciu, ktorá obnášala prvok určitého rizika tým skôr, že sťažovatelia vedeli nielen o územnom pláne, ale aj o pozícií dublinskej mestskej rady voči akýmkoľvek zmenám voči tomuto plánu, ktorý v danej oblasti nepočítal so stavebným rozvojom. S ohľadom na túto skutočnosť Súd nedospel k záveru, že by zrušenie stavebného povolenia vydaného ministerstvom bez akéhokoľvek odškodnenia sťažovateľov bolo možné považovať za neprimerané. Preto v danom prípade nedošlo k porušeniu uvedeného článku.

Súd vyslovil právnu vetu, že neuznáva existenciu legitímnych očakávaní ako vlastníckeho konceptu v prípade, že pôvodné vlastnícke právo sa efektívne nevykonávalo po

dlhú dobu a v prípade uplatňovania podmieneného práva, ak príslušná podmienka nebola splnená (nižšie uvedených prípad Ladislav a Aurel Brežní proti Slovensku, 1996).

Keďže v danej súdnej veci Najvyšší súd SR dosiaľ nevýslovný jednoznačný právny názor, ktorým by bol odvolací súd viazaný, krajský súd sa pridrižiava dôvodov, ktoré uviedol zrušujúcim uznesení č. k. 16 Co 182/2006-219 zo dňa 14. 09. 2006, a z ktorých vyplýva predovšetkým potreba zistiť, či navrhovateľovi vznikol nárok na náhradu škody v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím správneho orgánu. Ak by totiž došlo k ukončeniu nájomného vzťahu medzi žalobcom a spoločnosťou N., s.r.o. dohodou, nevznikli by žalobcovi nároky vyplývajúce z platenia nájomného v zmysle čl. 5 nájomnej zmluvy. Nájomné je podľa § 671 ods. 1 OZ povinný platiť nájomník iba počas trvania nájomného vzťahu. V takom prípade by akýkoľvek nárok žalobcu voči žalovanému bol bezzákladný, pretože by žiadna škoda žalobcovi nevznikla. Z hľadiska eventuálne aj takéhoto zistenia treba posúdiť žalobný návrh žalobcu a jeho nároky z hľadiska legitímneho očakávania nárastu jeho vlastníctva z titulu nájomného tak, ako je uvedené v definícii majetku a ochrane majetku vlastníka v zmysle Článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práva základných slobôd.

V konaní na súde prvého stupňa bolo vykonané rozsiahle dokazovanie, pričom z listín v spise sa nachádzajúcich vyplýva, že žalobca mal obdobnú nájomnú zmluvu uzatvorenú so spoločnosťou S. Pre prijatie ústavnej sťažnosti však táto spoločnosť od nájomnej zmluvy odstúpila práve s poukazom na širšie právne a spoločenské okolnosti, ktoré prípravu výstavby čerpacej stanice sprevádzali. Z obsahu spisu dosiaľ nebolo zistené, aký skutočný dôvod viedol účastníkov k uzavretiu nájomnej zmluvy, keď všeobecne známe a medializované problémy okolo čerpacej stanice, musel byť nájomníkovi N., s.r.o. známe. Preto z hľadiska legitímneho očakávania je potrebné bezpodmienečne zistiť, aké dôvody viedli žalobcu a nájomníka k tomu, že nepožiadali o vydanie nového územného rozhodnutia a prečo nedošlo k vydaniu nového stavebného povolenia na predmete nájmu a s tým súvisiaceho ďalšieho správneho postupu pri vydávaní územného a stavebného rozhodnutia. Za hľadiska činnosti alebo nečinnosti žalobcu je potrebné takisto posudzovať legitímne očakávanie rozšírenia vlastníctva žalobcu.

Okresný súd ďalšom konaní doplní dokazovanie naznačeným smerom. Opätovne vypočuje svedkov podľa návrhu žalovaného, a to nielen vo vzťahu k preukázaniu existencie

škody, ale aj na kauzálny nexus a s tým súvisiace legitímne očakávanie rozšírenia vlastníctva žalobcu. Iba v prípade, že zistí, že sú splnené všetky tri zákonné podmienky pre náhradu škody podľa § 2 a 3 zákona č. 58/69 Zb., bude skúmať, či nárok žalobcu je dôvodný v celom rozsahu.

K výške škody krajský súd opätovne poukazuje na svoj jednoznačne vyslovený právny názor, že z hľadiska ušlého zisku si žalobca nemôže úspešne uplatňovať nárok na náhradu škody, ktorá by mu mohla vzniknúť až v budúcnosti. Iba ak by okresný súd zistil, že základ nároku je daný, žalobcovi vznikla škoda, a to vo výlučnej príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím správneho orgánu by mohol vyhovieť žalobe a priznať žalobcovi ušlý zisk iba do výšky plnenia ku dňu splatnosti nájomného v čase rozhodovania súdu.

Vychádzajúc z horeuvedeného krajský súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.»

13. Úlohou ústavného súdu v tejto situácii bolo posúdiť, či zodpovedá ústavne konformnému výkladu aplikovaných ustanovení právnych predpisov názor krajského súdu, podľa ktorého za daného procesného stavu bolo namieste vo veci rozhodnúť tak, že krajský súd zruší rozsudok okresného súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie, ako aj to, či takýmto jeho postupom nedošlo k nerešpektovaniu už prv vysloveného záväzného právneho názoru najvyšším súdom.

14. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu, krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa zrušil podľa § 221 ods. 1 písm. f) a h) OSP.

Argumentoval tým, že takýto jeho postup je nevyhnutný s ohľadom na skutočnosť, že v priebehu odvolacieho konania bol krajskému súdu doručený návrh na pripustenie zmeny účastníka na strane žalobcu, o ktorom patrí v záujme zachovania práv účastníkov rozhodnúť okresnému súdu [„Preto, aby nedošlo na strane žalobcu k odňatiu jeho práva konať pred súdom, krajský súd rozsudok okresného súdu, predovšetkým z procesných dôvodov zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Povinnosťou okresného súdu bude rozhodnúť o návrhu žalobcu na zmenu účastníka konania na strane žalobcu zo dňa 3. 5. 2010(...) K tomuto procesnému postupu viedla krajský súd (aj) skutočnosť, že Najvyšší súd

SR sa vo svojom rozhodnutí nevyporiadal sa otázkou singulárnej sukcesie na strane navrhovateľa (hoci) mal vedomosť o postúpení pohľadávky medzi žalobcom a spoločnosťou C., spol. s r.o. v rozsahu prisúdenej sumy podľa rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici. V dovolacom konaní konal a rozhodol s účastníkom na strane navrhovateľa B., spol. s r.o. (...) Krajský súd v by svojim rozhodnutím obišiel inštančný postup. Preto z tohto procesného dôvodu rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.“]

Ďalej krajský súd odôvodnil svoj postup tým, že okresnému súdu bolo potrebné uložiť doplniť dokazovanie opakovaným výsluchom oboch konateľov sťažovateľa, konateľov spoločnosti A., s. r. o., a konateľa spoločnosti C., s. r. o., ktorých navrhoval vypočuť žalovaný [„vychádzajúc z(...) návrhov žalovaného na doplnenie dokazovania opätovným výsluchom oboch konateľov spoločnosti žalobcu, P. B. a Ing. I. H., výsluchom svedkov - konateľov spoločnosti A., s.r.o., P. M. a I. O. ako aj výsluchom konateľky spoločnosti C., spol. s r.o., Mgr. Art. L. R., (keďže) navrhnuté dokazovanie presahuje rámec možnosti odvolacieho súdu(...) krajský súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý nerešpektoval právny názor odvolacieho súdu k otázke zisťovania existencie škody a jej príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím štátu, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie dokazovanie vo veci.“]. Potrebu doplnenia dokazovania a predmet výsluchu svedkov krajský súd v súvislosti s uložením tejto povinnosti okresnému súdu vysvetlil takto: „Opätovne vypočuje svedkov podľa návrhu žalovaného, a to nielen vo vzťahu k preukázaniu existencie škody, ale aj na kauzálny nexus a s tým súvisiace legitímne očakávanie rozšírenia vlastníctva žalobcu.“

Napokon krajský súd nevyhnutnosť zrušenia rozhodnutia okresného súdu a vrátenia veci okresnému súdu odôvodnil aj tým, že pri takomto postupe vychádzal zo zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu [„Krajský súd, ako súd odvolací, vychádzajúc zo zrušujúceho uznesenia Najvyššieho súdu SR, ktorým je viazaný(...) podľa § 221 ods. 1 písmeno f/ a h/ O.S.P. rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu podľa odseku 2 tohto ustanovenia vrátil na ďalšie konanie“].

15. Podľa § 221 ods. 1 písm. f) a h) OSP súd rozhodnutie zruší, len ak... f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom... h) súd prvého stupňa nesprávne vec právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav...

Podľa § 243d ods. 1 OSP ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania.

Účelom a zmyslom kasačného oprávnenia odvolacieho súdu je napraviť také vady, ktorými trpí konanie alebo rozhodnutie prvostupňového súdu, ktoré nie je možné zhojiť tým, že odvolací súd vo veci sám rozhodne.

V prípade vady podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP ide o situáciu, ku ktorej došlo v konaní pred súdom prvého stupňa v čase do vydania jeho rozhodnutia, a to postupom súdu alebo jeho rozhodnutím a došlo k nej vo vzťahu k účastníkovi konania. Odňatie možnosti konať účastníkovi súdom prvého stupňa je taký postup súdu, ktorým účastníkovi konania znemožnil realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva.

O situáciu, že súd prvého stupňa nesprávne právne vec posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu, a preto nedostatočne zistil skutkový stav [§ 221 ods. 1 písm. h) OSP], môže ísť iba vtedy, keď sú splnené obe podmienky súčasne. Nedostatočným zistením skutkového stavu v zmysle tohto ustanovenia nie je takýto prípad, ak je dôsledkom neodstatočnej aktivity účastníka konania. Dôvodom na zrušenie rozhodnutia súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP nie je prípad, keď prvostupňový súd správne zistil skutkový stav, ale nepoužil správnu právnu normu alebo ju nesprávne aplikoval, a ani prípad, ak použil správnu normu, ale nedostatočne zistil skutkový stav.

V prípade akejkoľvek inej vady, než niektorej z tých, ktoré sú uvedené v taxatívnom výpočte § 221 OSP, odvolací nie je oprávnený prvostupňové rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu, pri svojom rozhodovaní vychádzal z predpokladu, že ak by o navrhovanej zmene účastníkov konania podľa § 92 ods. 2 a 3 OSP na strane žalobcu rozhodol sám v odvolacom konaní, odňal by tým účastníkovi právo konať pred súdom. Nesprávnosť tohto názoru konštatoval v uznesení sp. zn. 5 Cdo 2/2011 z 19. apríla 2011, keď uviedol: *„Dovolací súd po preštudovaní spisu dospel k záveru, že odvolací súd v danom prípade nepostupoval správne, keď o návrhu žalobcu na zmenu účastníka konania nerozhodol a povinnosti rozhodnúť o tomto návrhu uložil prvostupňovému súdu.“* (s. 14).

Významnejšia pre vec však je skutočnosť, že takouto argumentáciou nemožno odôvodniť zrušenie rozhodnutia prvostupňového súdu, pretože takýto postup prichádza do úvahy iba v prípade, ak vadou podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP trpí konanie pred súdom prvého stupňa alebo jeho rozhodnutie.

16. S ohľadom na uvedené je zrejmé, že vykladať ustanovenie § 221 ods. 1 písm. f) OSP spôsobom, akým to urobil krajský súd, sa prieči jeho účelu a zmyslu.

17. Rovnako nepresvedčivo vyznieva aj odôvodnenie potreby zrušenia prvostupňového rozhodnutia s ohľadom na nevyhnutnosť vykonať opakovaný výsluch niektorých svedkov, ktorým má byť podľa názoru krajského súdu doplnené dokazovanie na otázku *„preukázania existencie škody, ale aj na kauzálne nexusu a s tým súvisiacich legitímnych očakávaní rozšírenia vlastníctva žalobcu“*. Takto totiž postupoval krajský súd za situácie, keď dovolací súd výslovne dokazovanie takýchto skutočností označil v uznesení sp. zn. 5 Cdo 19/2008 zo 14. októbra 2008 za také, *„ktoré sa k zodpovednostnému vzťahu medzi účastníkmi konania nejavia byť právne relevantné“* (s. 11), a vyslovil aj právny názor o danosti nároku žalobcu, ktorým je krajský súd viazaný.

Viazanosť odvolacieho súdu právnym názorom vysloveným dovolacím súdom vyplýva z citovaného ustanovenia § 243d ods. 1 OSP. Samotný základ povinnosti rešpektovať právny názor vyslovený nadriadeným súdom je súčasťou konceptu právneho štátu, princípu ochrany základných práv a slobôd, ktorého súčasťou je aj princíp preskúmateľnosti rozhodnutí. Slovenské občianske súdne konanie sa riadi kasačným princípom (doplneným prvkami systému apelačného), ktorý je jedným z princípov civilného procesu.

Ustanovenie § 243d ods. 1 OSP stanovuje pre prípad, že v dovolacom konaní bolo rozhodnutie odvolacieho súdu zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, že odvolací súd je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu. Za dôvod existencie tohto princípu považuje teória i súdna prax potrebu, aby bolo zabezpečené, že právne závery dovolacieho súdu budú rešpektované a nové rozhodnutie odvolacieho súdu ich neopomenie.

Obsah pojmu „právny názor“ v ustanovení § 243d ods. 1 prvej a druhej vety OSP bol definovaný teóriou i súdnou praxou tak, že odvolací súd je viazaný názorom dovolacieho súdu tak pri posudzovaní otázok hmotného práva (aká právna norma a akým spôsobom má byť aplikovaná), ako aj pri aplikácii procesných predpisov (v čom spočívali vady v dokazovaní, iné vady v konaní, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, z akého dôvodu je potom rozhodnutie nesprávne a v čom sa nesprávnosť prejavuje). Pre odvolací súd je záväzný i právny názor spočívajúci v tom, ako má po procesnej stránke ďalej postupovať.

Organizácia všeobecných súdov je vybudovaná hierarchicky, každý stupeň súdnictva plní jemu zákonom určenú úlohu. Aj organizácia súdnictva musí garantovať naplnenie základného práva účastníka občianskeho súdneho konania na súdnu ochranu. Aby sa tak mohlo stať, musí byť systém všeobecných súdov systémom funkčným. Úlohou dovolacieho súdu nemôže byť v každom prípade vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (napr. § 243b ods. 1 a 2 posledná veta OSP), pretože dovolací súd nemôže nahradiť v celom rozsahu činnosť odvolacieho súdu prvého stupňa. Zmyslom ustanovenia § 243d OSP je

zabrániť tomu, aby sa odvolací súd dopustil znova po zrušení jeho skoršieho rozhodnutia rovnakých pochybení. Bez existencie povinnosti odvolacieho súdu rešpektovať právny názor dovolacieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí by sa narušil účel dovolacieho konania.

Občiansky súdny poriadok, ktorého súčasťou je aj ustanovenie § 243d OSP ustanovujúce princíp viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu, je právnym predpisom, ktorý bezprostredne súvisí so základným právom na súdnu ochranu a ktorého existenciu ústava (v čl. 46 ods. 1 ústavy) explicitne predpokladá („Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...“).

Viazanosť súdu nižšieho stupňa právnym názorom súdu vyššieho stupňa je vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou, a nie prekážkou (Ústavní soud České republiky, PL. ÚS 37/03).

Keby sa nezávislosť chápala tak, že sudca môže rozhodnúť hocijako, viedlo by to k svojvôli, pretože v takom prípade by sudca sám tvoril právo podľa svojich predstáv a vystupoval by ako zákonodarca. V právnom štáte to nemožno takto vysvetľovať. Tomu nasvedčuje aj samotný text čl. 144 ústavy, v zmysle ktorého sudca musí rozhodovať v súlade so zákonom. Ak musí sudca rozhodovať v súlade so zákonom, potom je povinný rešpektovať aj zákonom stanovené hranice pre jeho rozhodovanie. Takouto hranicou stanovenou zákonom je aj povinnosť rešpektovať zásah do obsahového rozhodovania zo strany iného súdu, ak takéto obmedzenie vyplýva zo zákona (II. ÚS 346/08).

Princíp nezávislosti sudcov vyjadrený v čl. 144 ods. 1 ústavy je len jedným z ústavných princípov, ktorý nemožno chápať absolútne a izolovane od iných ústavných princípov, predovšetkým všeobecných ústavných princípov právneho štátu ako sú zákaz svojvôle, princíp právnej istoty a princíp viazanosti orgánov verejnej moci (vrátane súdov) právom (princíp legality). Princíp viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu je potom legislatívnym premietnutím práve zákazu svojvôle a princípu

právnej istoty do súdneho rozhodovania. Tieto princípy musia byť zabezpečené tak, aby bola vylúčená svojvôľa ktoréhokoľvek sudcu a aby bola garantovaná právna istota účastníkov občianskeho súdneho konania.

18. Ako vyplýva z obsahu spisu vo veci sťažovateľa, v skoršom priebehu konania v jednotlivých rozhodnutiach krajský súd a najvyšší súd uviedli okrem iného toto:

Najvyšší súd rozhodujúc o dovolaní proti rozsudku krajského súdu č. k. 16 Co 114/07-344 z 27. septembra 2007, ktorým bol rozsudok okresného súdu zmenený tak, že žaloba bola zamietnutá, v odôvodnení rozhodnutia sp. zn. 5 Cdo 19/2008 zo 14. októbra 2008, ktorým rozhodnutie krajského súdu zrušil, uviedol, že „z uvedeného (citácia a rozbor ustanovení § 1 - 17 zák. č. 58/1969 Zb.) možno vyvodit', že právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým bolo nezákonné rozhodnutie zrušené vzniklo poškodenému právo na náhradu škody, ktorá mu bola týmto rozhodnutím spôsobená, tj vzniklo mu právo na plnenie. V predmetnej veci sa javí, že podmienky, pre uplatnenie svojho nároku na náhradu škody v zmysle zák. č. 58/1969 Zb. žalobca naplnil, čo konštatoval vo svojom rozsudku aj odvolací súd, ktorý sa však ďalej zaoberal právnymi skutočnosťami, ktoré sa k zodpovednostnému vzťahu medzi účastníkmi konania nejavia byť právne relevantné.“ (s. 11).

Krajský súd v rozsudku sp. zn. 16 Co 266/2008 z 19. marca 2009, ktorým tentokrát (opačne ako v skoršom svojom rozhodnutí) žalobe čiastočne vyhovel vychádzajúc z toho, že sťažovateľ splnil podmienky na vznik nároku na náhradu škody voči žalovanému (avšak túto mu možno priznať iba za čas do rozhodnutia súdu) uviedol: „Vychádzajúc z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 19/2008(...) keďže krajský súd bol viazaný názorom Najvyššieho súdu SR(...) dospel k záveru, že právo žalobcu na náhradu škody titulom ušlého zisku mohlo vzniknúť iba ku dňu rozhodovania krajského súdu, t. j. za obdobie roku 2003 až do 5. novembra 2008 (podľa zmluvy o nájme).“

Citovaná časť uznesenia najvyššieho súdu č. k. 16 Co 114/07-344 z 27. septembra 2007 je nepochybne vyslovením záväzného právneho názoru dovolacím súdom, ktorým bol (a dosiaľ aj je) krajský súd viazaný. Ostatne, k takémuto pochopeniu tejto časti rozhodnutia

najvyššieho súdu dospel aj krajský súd, čo je nepochybne zrejmé z vyššie citovanej časti jeho rozsudku sp. zn. 16 Co 266/2008 z 19. marca 2009.

Najvyšší súd v nasledujúcom rozhodnutí o dovolaní (uznesenie č. k. 5 Cdo 203/2009-451 z 24. marca 2010), ktorým rozsudok krajského súdu znova zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, uviedol, že *„so zreteľom na to, že v konaní došlo k vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., na ktorú bolo potrebné vziať zreteľ (§ 242 ods. 1 O.s.p.), zrušil Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie“ (s. 12) a poukazujúc na ustanovenie § 243d OSP zdôraznil, že „ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní záväzný.“*

Ako už bolo uvedené, pre odvolací súd je záväzný i právny názor spočívajúci v tom, ako má po procesnej stránke ďalej postupovať. V situácii, keď s ohľadom na obsah skoršieho uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 19/2008 zo 14. októbra 2008 možno konštatovať, že v ňom bol vyslovený pre krajský súd záväzný právny názor, z ktorého vyplýva, že nárok žalobcu je čo do základu daný a dôvodom zrušenia jeho rozhodnutia boli procesné pochybenia krajského súdu spočívajúce v dokazovaní viažucom sa na okolnosti, z ktorých vyvodil krajský súd záver o tom, že v deň jeho rozhodnutia možno priznať náhradu škody sťažovateľa iba do tohto dňa, a nie do budúcnosti, je úplne zrejmé s poukazom na obsah uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 203/2009-451 z 24. marca 2010, že povinnosťou krajského súdu je meritórne rozhodnúť vo veci po odstránení procesného pochybenia, ktoré mu bolo vytknuté.

19. Ako však vyplýva z obsahu spisu, krajský súd sa v tejto situácii rozhodol postupovať inak, a to navyše na základe úvah, ktoré neobstoja (z dôvodov ako sú už uvedené). Nerešpektovanie právneho názoru najvyššieho súdu krajským súdom vyjadreného v napadnutom rozhodnutí v tomto prípade porušuje princíp viazanosti odvolacieho súdu právnym názorom dovolacieho súdu, ako aj zákaz svojvôle a princíp právnej istoty súdneho rozhodovania. Postup krajského súdu pri vydávaní napadnutého rozhodnutia nesie preto

znaky svojvôle, a tým porušuje základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

20. Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Keďže krajský súd uznesením č. k. 16 Co 97/2010-507 z 31. augusta 2010 porušil označené práva sťažovateľa, ústavný súd zrušil toto jeho rozhodnutie a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 3 výroku nálezu). S ohľadom na skutočnosť, že pre nápravu porušených práv sťažovateľa postačuje zrušiť označené rozhodnutie krajského súdu, ústavný súd osobitným výrokom tohto nálezu už nerozhodoval o zrušení uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 2/2011-546 z 19. apríla 2011.

21. Bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze a meritórne rozhodnúť o odvolaní žalovaného proti rozsudku okresného súdu, pričom predtým bude povinnosťou krajského súdu rozhodnúť o návrhu sťažovateľa na pripustenie zmeny v osobe žalobcu, to všetko v intenciách tohto nálezu ústavného súdu.

Ústavný súd dáva osobitne do pozornosti krajskému súdu, že je viazaný nielen právnym názorom vysloveným ústavným súdom v tomto náleze (§ 56 ods. 6 druhá veta zákona o ústavnom súde), ale aj právnym názorom vysloveným najvyšším súdom v jeho rozhodnutiach v konaní sp. zn. 5 Cdo 203/2009 a najmä v konaní sp. zn. 5 Cdo 19/2008 (§ 243d OSP).

V.

22. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 7 000 €. Dôvodil tým, že takéto rozhodnutie je namieste s ohľadom na celkovú dĺžku konania viac ako 69 mesiacov, dĺžku nečinnosti súdu, dĺžku rozhodovania o zmene účastníka konania (viac než rok), ako aj s ohľadom na výrazne neefektívny postup súdu a predmet konania.

Ústavný súd dôsledne zväziac všetky okolnosti prípadu sťažovateľovi nárok na primerané finančné zadosťučinenie nepriznal. Keďže sťažovateľ dôvodil dĺžkou konania a dĺžkou prietahov v konaní, avšak v tejto časti jeho sťažnosť nebola prijatá na ďalšie konanie, nemožno mu z týchto dôvodov nárok na primerané finančné zadosťučinenie priznať.

23. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom v konaní pred ústavným súdom. S poukazom na ustanovenie § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal ústavný súd sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 269,60 €, a to za dva úkony právnej služby (prevzatie zastupovania, podanie sťažnosti) po 127,17 € a dva režijné paušály po 7,63 €.

Keďže právny zástupca je platcom dane z pridanej hodnoty, uvedená suma sa zvyšuje o 20 % podľa § 27 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trov konania takto tvoria sumu 323,60 €.

Trovy konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa výroku rozhodnutia.

24. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

25. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júla 2012